

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
М. Жидко М.Є.Жидко
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» серпня 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Навчальна практика
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

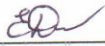
Спеціальність: 053 Психологія
(код і найменування спеціальності)

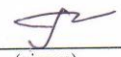
Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма навчальна практика
(назва дисципліни)
для студентів за спеціальністю 053 Психологія
освітньою програмою Психологія
«30» серпня 2021 р., – 9 с.
Розробник Догополова О.В., доц. каф. 704, к.психол. н.
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)
(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри психології
(назва кафедри)
Протокол № 1 від «30» серпня 2021 р.
Завідувач кафедри к. психол. н., доц.
(науковий ступінь і вчене звання)
(підпис) Ю. І. Гулий
(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 3	<p>Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр та найменування)</p> <p>Спеціальність <u>053 Психологія</u> (код та найменування)</p> <p>Освітня програма <u>«Психологія»</u> (найменування)</p> <p>Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)</p>	Цикл дисциплін професійної і практичної підготовки
Кількість модулів –		Рік підготовки:
Змістових модулів –		2021/2022
Індивідуальне завдання <u>немає</u>		Семестр
Загальна кількість годин - 90		2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –		Лекції
		- год.
		Практичні, семінарські
		- год.
		Лабораторні
	- год.	
	Самостійна робота	
	90 год.	
	Індивідуальні завдання- год.	
	Вид контролю: диф. залік	

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання учбової практики

Мета вивчення. Метою проведення учбової практики є формування професійних компетенцій майбутніх психологів як цілісної системи професійних знань, умінь, навичок і рефлексійно-діяльницької позиції. Надання знань щодо властивостей бакалаврів визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. Самостійно обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технологій.

Завдання. Основні завдання проведення учбової практики пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
2. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
4. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство

та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

5. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології праці.

6. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати інформацію з різних джерел.

7. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій щодо професійно важливих якостей людини у праці.

8. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати інформацію з різних джерел.

9. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження діяльності робітників підприємств.

10. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

11. Здатність працювати в команді.

Результати навчання. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

А. Знання. Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

Б. Уміння: Демонструвати розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування психічних явищ в контексті. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника професійних завдань.

В. Комунікація: Емпатійно взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові особливості. Демонструвати навички командної роботи у процесі вирішення фахових завдань: проведенню робіт з кадровим складом з метою відбору кадрів і створення психологічного клімату, сприяючого оптимізації виробничого процесу.

Г. Автономія та відповідальність. Демонструвати відповідальне ставлення до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям.

Міждисциплінарні зв'язки: «Введення до спеціальності», «Загальна психологія», «Психофізіологія».

Терміни, час проведення учбової практики - 8-й семестр. Загальна трудомісткість учбової практики складає - 90 годин.

3. Програма начальної дисципліни

Тема 1 . Вступ до психологічної практики. Методи в психології.

Вступ. Предмет, методи та завдання курсу. Методи дослідження в психології..
Етапи психологічного дослідження. Правила виконання та оформлення дослідницької роботи. Етичні принципи та правила роботи психолога.

Тема 2. Дослідження міжособистісних стосунків в групі.

Дослідження міжособистісних стосунків в колективі.

Соціально-психологічна самоатестація групи як колективу (СПСК).

Діагностика соціально-психологічного клімату в групі.

Методика діагностики міжособистісних та міжгрупових стосунків (соціометрія)
Дж.Морено.

Аналіз структури робочих стосунків в організації.

Методика виявлення стилю керівництва трудовим колективом (В.П. Захаров. О.Л. Журавлева).

Відпрацювання методики «Незакінчені речення» Сакса і Леві.

Тема 3 . Психолого-педагогічна робота та діагностика.

Формування стратегія проблематизації та рефлексії. Вміння слухати та чути.
Методики „Розмова без слів”, „Оборотний зв'язок”, „Відображення почуттів”, „Сліпе слухання”.

Відпрацювання „трьохтактної схеми слухання”. Емпатичне слухання.

Відпрацювання вміння вірно та чітко подавати інформацію. Будування контакта з аудиторією – різні тренінги.

Використовування вправ „Предметні позиції”, „Публічний виступ” та робота у двійках-трійках на будування контакта.

Тема 4. Активні методи в психології: консультування, психотренінг, аутогенне тренування, психотерапія, корекція.

Формування професійних обов'язків практичного психолога.

Різниця між консультуванням та корекцією, між психотренінгом та психотерапією.

Робота по консультуванню та корекції в двійках-трійках.

Відпрацювання правил проведення психотренінгу в групі.

Вправи „Відображення почуттів”, „Люстерко”, методика „Пара-фраз”.

4. Самостійна робота.

Робота з щоденником.

Тема 1. Тренінг соціальної впевненості. Взаємна презентація. Досягнення спонтанності в поведінці.

Створення атмосфери довіри шляхом більш глибокого знайомства. Розвиток і набуття базових емпатичних навичок і навичок активного вислуховування.

Дослідження особливостей самосприйняття та порівняння його зі сприйняттям в групі, створення атмосфери довіри в групі. «Карусель компліментів». Обмін думками, почуттями. Рольова гра «Я можу!». Обговорення гри. Вільного прояву відчуттів, підтримка атмосфери довіри в групі. Карусель «Привітання без слів».

Гра «Хто Я?». Вправа «Я тебе відчуваю», групове обговорення, обмін думками, почуттями.

Тема 2. Тренінг соціальної впевненості. Усвідомлення власних емоцій і почуттів у спілкуванні з оточуючими. Опрацювання методів подолання тривоги. Вправа «Настрій». Вправа «Чого я уникаю». Вправа «Оплески за колом». Вправа «Наше коло». Вправа «Я і Ти». Вправа «Скульптура дружби». Загальногрупове обговорення. Вправа «Мій настрій» - опрацювання найбільш тривожних соціальних ситуацій. Вправа «Я пишаюся». Рольова програмування найбільш тривожно ситуацій. Обговорення у групі. Вправа «Лист собі з майбутнього». Вправа «Мозковий штурм» - навести приклади тривожних соціальних ситуацій, з якими вони стикалися, а так само, ознаки, за якими можна припустити виникнення цих ситуацій.

Тема 3. Тренінг соціальної впевненості. Дослідження стосунків з батьками. Виявлення стереотипів у сприйнятті образу справжньої жінки/справжнього чоловіка. Вправа «Сімейні історії». Вправа «Декларація прав». Вправа «Візьми серветки». Вправа «Парад стереотипів». Розглядаються наступні питання:

- Як стереотипи співвідносяться з реальністю?
- Чи завжди стереотипи є поганими або існує позитивна сторона?
- Чи потрібно зі стереотипами боротися і як відрізнити їх від об'єктивної реальності?
- Навести приклади, коли виявилися «жертвою стереотипів»?

Теми для обговорення: ідеальна жінка в моєму уявленні; ідеальний чоловік в моєму уявленні; що мені не подобається в чоловіках / жінках; мені важко бути чоловіком / жінкою.

Тема 4. Тренінг соціальної впевненості. Опрацювання методів ефективною комунікації. Підведення підсумків тренінгу, формування позитивних настанов. Вправа «Розтули кулак». Вправа «Побожування». Вправа «Я – Сонце». Обговорення, які почуття викликав розподіл ролей, чи легко було знаходити місце в сім'ї, чи хотілося посміхатися? Зворотній зв'язок. Обговорення підсумків тренінгу.

5. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) **практичні заняття**, рефлексивне закріплення теоретичних знань і набуття навичок їх практичного застосування, а також особистісно-орієнтована професійна підготовка, що включає формування професійної мотивації, освоєння різноманітних патернів поведінки для самовираження особистості в професійній діяльності.

2) **самостійна робота**, яка передбачає підготовку студентів до занять, розбір літератури по темах та виконання запропонованих завдань, які повинні бути складені у визначений викладачем термін.

3) *консультація* – форма індивідуальної роботи студента із викладачем, спрямована на вирішення труднощів, які виникли під час практичного заняття та самостійної роботи, або за наявності бажання студента отримати більш поглиблене знання предмету практики.

6. Критерії та норми оцінки практики

Підсумкова оцінка роботи студента під час учбової практики залежить від оцінки його діяльності на практиці, якості виконання письмового звіту, усного захисту результатів практики (доповіді та відповідей на запитання).

Диференційований залік з практики оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS. При захисті звіту про проходження практики оцінюються вміння аргументовано висловлювати власну думку; вдало оперувати науковою термінологією; працювати з науковою літературою, складати тези; систематизувати і узагальнювати теоретичний матеріал; формулювати висновки і розробляти рекомендації щодо досліджуваної проблеми; використовувати дані емпіричного характеру; на основі здобутих фахових знань аналізувати поточні процеси і явища у діагностиці особистості.

7. Основні критерії оцінювання учбової практики

Оцінку «*відмінно*» студент отримує, якщо його доповідь свідчить про глибоке розуміння ним теоретичного матеріалу, основні вміння сформовані та засвоєні на високому рівні; виклад матеріалу логічно послідовний, доказовий; відгук керівника про проходження студентом практики позитивний; звітна документація про проходження учбової практики оформлена за встановленими вимогами на належному рівні.

Оцінку «*добре*» студент отримує, якщо його доповідь під час захисту задовольняє зазначеним щойно критеріям, проте матеріал недостатньо систематизований, окремі вміння сформовані на недостатньо високому рівні, у висновках та узагальненнях наявні окремі неточності, відповіді на запитання загалом правильні; відгук керівника щодо проходження студентом практики позитивний за наявності незначних зауважень щодо змісту й оформлення матеріалів учбової практики.

Оцінку «*задовільно*» студент отримує, якщо його доповідь свідчить про загальне розуміння основних питань програми практики; відзначаються значні недоліки в теоретичних знаннях; недостатньо сформовані основні вміння та навички дослідницької роботи, слабо аргументовані висновки і узагальнення; відгук керівника про проходження учбової практики загалом позитивні за наявності суттєвих зауважень, наявні значні недоліки в оформленні документації про проходження учбової практики.

Оцінку «незадовільно» студент отримує, якщо не володіє теоретичними знаннями; не виконав завдання учбової практики; на запитання не може відповісти; відгук керівника про проходження практики негативний; документація про проходження учбової практики не оформлена відповідно до вимог.

Оцінка за практику вноситься до заліково-екзаменаційної відомості та проставляється в залікову книжку студента. Оцінка складання заліку за учбову практику враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента.

8. Методичне забезпечення учбової практики

Електронний ресурс, на якому розміщено навчально-методичний комплекс дисципліни, який включає в себе:

- робоча програма дисципліни;
- каталог інформаційних ресурсів;
- навчально методичне забезпечення
- плани самостійних занять.

9. Рекомендована література

Базова

1. Бадмаев Б.Ц. Психология: как ее изучить и усвоить / Б.Ц. Бадмаев - М.: Учеб. лит., 1997. - 256 с.
2. Баттерворт Д., Харрис М. Принципы психологии развития / Д. Баттерворт, М. Харрис - М.: Генезис, 2000 – 342 с.
3. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе / М.Р. Битянова - М.: Генезис, 2000. – 298 с.
4. Волков Б.С., Волкова Н.В. Методы исследований в психологии / Б.С. Волков, Н.В. Волкова - М.: Педагогическое общество России, 2002. -208 с.
5. Крайг Г. Психология развития / Г. Крайг - М.: Генезис, 2001. – 564 с.
6. Головей Л.А., Рыбалко Е.Ф. Практикум по возрастной психологии / Л.А. Головей, Е.Ф. Рыбалко - СПб.: Речь, 2001. - 688 с.
7. Данилова Е.Е. Практикум по возрастной и педагогической психологии / Е.Е. Данилова - М.: Академия, 1999. - 160 с.
8. Махаева О.А., Григорьева Е.Е. Я выбираю профессию / О.А. Махаева, Е.Е. Григорьева - М.: УЦ «Перспектива», 2002. - 52 с.
9. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога образования / Р.В. Обухова - М.: ТЦ «Сфера», 2000. - 448 с.
10. Руководство практического психолога / Под ред. И.В. Дубровиной. М.: Академия, 1995. - 128 с.
11. Сапогова Е.Е. Задачи по общей психологии: Учебное пособие для вузов / Е.Е. Сапогова – М.: Аспект Пресс, 2001. – 447 с.
12. Фрейджер Р., Фейдимен Д. Личность: теории, эксперименты, упражнения / Р. Фрейджер, Д. Фейдимен - СПб.: прайм - Еврознак, 2002. – 864 с.

Допоміжна

13. 1. Первин Л., Джон О. Психология личности: теория и исследования / Л. Первин, О. Джон – М.: Аспект Пресс, 2001. – 607 с.
14. Психологическая диагностика. / Под ред. Гуревича К. М. – М.: Генезис, 1981. – 346 с.
15. Резапкина Г.В. Секреты выбора профессии / Г.В. Резапкина - М.: Генезис, 2002. - 80 с.
16. Сидоренко Е.В. Терапия и тренинг в концепции Альфреда Адлера Е.В. Сидоренко. – СПб.: Речь, 2002. – 347 с.
17. Хьелл Л., Зиглер Д. Теории личности / Л. Хьелл, Д. Зиглер – СПб.: Питер, 1998. - 606 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету – http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Електронна бібліотека кафедри психології